

Hjem til Vaterland

Wachtmeisteren vil hjem, trods alt

Stimmungsbericht – Løse ender. Tråde samles

Jeg møder ham igen i de glade befrielsesdage. Søstrene giver mig besked på, at frihedskæmpere har arresteret ham og holder ham i fangenskab på en skole i Gentofte.

Uden større falbelader får jeg ham frigivet, men beder dem notere sig, at han har arbejdet for modstandsbevægelsen, og beder dem oplyse mig om, hvad de havde på ham. Intet andet end, at han var i tysk uniform og kunne tale dansk. Han får noget civilt kluns på og bliver puttet ind hos søstrene.

Vi får en snak i enrum.

«Hvad vil du Schmidt? Hjem? Lever din familie? Det meste af Tyskland er smadret». Men han ville hjem, uanset hvor ødelagt der end var. Det var der, han hørte til.

Jeg tilbød at køre ham til grænsen, der kunne han skifte til uniform igen. Det blev en meget lang tur. Ved grænsen bad jeg Schmidt hjælpe mig med at finde en officer, der kunne bringe ham videre uden besvær.

Nu skal man ikke glemme, at både die Kriegsmarine und der Wehrmacht førte folk for forskellige krigsretter, som dødsdømte folk efter kapitulationen – i fredstid, for forseelser, de havde begået under krigen, under det nazistiske diktatur, og man henrettede dem på trods af, at freden nu var kommet.

En helt vanvittig sag var netop afsluttet i Flensborg, hvor man havde dømt og henrettet besætningen på en torpedojager. Vi fandt en officer, denne kunne ikke skjule sin forbavselse over mine gentagne bekymringer for den sølle tyske soldat, men forsikrede mig alligevel om, at han ville sørge godt for Schmidt.

For god ordens skyld noterede jeg officerens navn og tilhørssted, for som jeg sagde:

«De er nu personligt ansvarlig for, at han kommer hel hjem».

(At give tyskere personligt ansvar havde altid virkning.)

«Bye – bye mr. Schmidt, lev vel. Pas nu godt på dig og dine».

Jeg har ikke set eller hørt fra ham siden.

Hvordan opfatter du dette, at tysk militær henretter mennesker efter en krigs afslutning?

Et diktatur var nedkæmpet. Er det typisk for militær vanetænkning? Dette fandt sted, efter kapitulationen, da krigen skulle være slut.

Er jeg helt galt afmarcheret, når jeg finder handlingen vanvittig?

På landevejene mødte vi hele kompagnier marcherende – sjokkende helt ude af takt – men også enkelte soldater.

Nogle var måske sakket agterud, andre var måske deserteret.

Nogle gik blot slæbende på deres gevær. Gutten her har samlet sammen til fremtiden. Det har altid været mig en gåde, hvordan de klarede – bjærgede sig.

Der var ingen, absolut ingen, der tænkte på at være medmenneskelig? Heller ikke jeg – had udelukker næstekærlighed.

Ved en kammerats dødsleje i 1998

Stimmungsbericht

Han havde ikke langt igen, talte kun med største besvær.

«Kan du huske Sodapastillen, John? Den gamle Ford? John kender du til den vanvittige hændelse ved Frederiksberg Slot?»

«Jeg har hørt noget, men jeg ved ikke præcist, hvad der skete».

Her er noget, der piner ham, noget han godt vil læsse af, inden han skal stille træskoene.

Jeg lytter, han fortæller:

«På vej ned ad bakken får vi øje på en tysk lastbil, den skal stoppes. Farten sættes op, men den kører fra os, og Flyver, som står bag et rekylgevær, der er fastspændt på taget, begynder at skyde.

Vi klamrer os fast. Farten er efterhånden høj, bilen slingrer, og da vi endelig stopper, kan vi danne os et overblik over, hvad der er sket.

Jeg går tilbage, fordi jeg har set et ægtepar ligge på jorden.

Begge er ramt, manden ligger døende med svære skudsår i hovedet og i halsen. Konen ligger jamrende over ham.

I en uendelighed kom det fra hende:

«Hvorfor? Hvorfor nu? Hvor du var kommet hjem igen».

Manden var lige hjemvendt med De hvide Busser fra koncentrationslejrenes Helvede; det overlevede han, men han overlevede ikke et Danmark med fred.

Trøstende kunne jeg kun sige til kammeraten: *«Du havde ikke en chance for at gribe ind, du har intet medansvar for de skydeliderlige, glem det.*

Tænk på noget andet. Krig er en forbrydelse».

Også Petter dør

Stimmungsbericht

Midt i al denne ustyrlige glædesrus kom Petters tragiske død.

Frihedskæmpere hang på forskærmene på lastbilerne, når de kørte rundt. Det var farligt, de kunne skvatte af.

De var et oplagt mål, hvis der opstod skyderier.

Petter skulle også være smart, han stod bag på en personvogns kofanger, strittende med sin maskinpistol henover biltaget. Han dratter af i et vejsving og drøner hovedet i asfalten. Også lille jeg fandt, at det så smart ud. Der var dramatik i billedet, det var som på film, men jeg kendte risikoen; jeg havde ikke glemt feltgendarmen, som jeg fejede ned fra Opel Kaptajnens kølerhjelms ude ved Tingvej; men jeg var en lort, jeg holdt min mund, jeg forbød det ikke.

Ofte følte jeg mig som en gammel grædekone, når jeg formanede drengene til forsigtighed, det var ikke så få gange, jeg blev konfronteret med deres utilfredshed med mig.

Når vi skulle rykke ud, og jeg langt fra skyderiet bad dem gå det sidste stykke, blev der knurret. Et sted var jeg med nogle af folkene gået i forvejen for at få et overblik, i militært sprogbrug kaldes det en opklaringspatrulje.

De fandt det overflødigt.

Men Petter ligger længe, en lille uges tid på sygehuset uden at komme til bevidsthed. Hos ham sad hans sønderknuste forældre. Dag og nat og vågede de. Nu havde de levet med angsten, med deres bekymringer for deres to drenge igennem krigen, og ligesom de får håbet, at nu er det ovre, nu kan der ikke ske dem mere, så ligger han der. Det var meningsløst, det var et paradoks.

Set i bakspejlet var dette så hamrende dumt, banalt, at vi var afskåret fra at udveksle bare et fornuftigt, trøstende ord. Daglig kom jeg på hospitalet, time efter time sad jeg med moderens hånd i min. Ved at stryge hendes hånd forsøgte jeg at udtrykke noget, som jeg ikke magtede i ord, som var fattige, ord som var overflødige; moderskikkelsen var forstenet i sin sorg.

Her havde vi nået grænsen for, hvad jeg kunne klare.

Vort arresthus

Vore arrestanter – fanger – blev anbragt i et tørveskur. De stod ret op og ned i timevis med ansigtet mod væggen.

Fysisk blev de ikke mishandlet, men blide var vi ikke, vi brugte mange beskidte kneb for at presse tilståelser frem.

Men på et eller andet tidspunkt skulle fangerne videre i «retssystemet», og her kom Gylling, landsretssagføreren, til sin ret.

Hans hjælp var uvurderlig:

Han var i stand til at få forhørsrapporterne til at ligne noget, systemet kunne forstå.

Men jeg tvivler på, at vort samfunds normer blev opfyldt, alle fængsler og arresthuse var overfyldte, bristepunktet var overskredet mange gange. Nogle dage efter befrielsen kom en eller anden klog person i ledelsen i tanker om vor eksistens; vi havde da forresten vistnok også deltaget i modstandskampen.

Man kom med armbind også til os. Jeg burde have følt mig bæret, men efterhånden følte jeg mig så meget uden for det etablerede frihedskæmperhalløj, at jeg anbragte mit armbind i baglommen.

Det blev kun taget frem, når jeg af en eller anden grund skulle legitimere mig. Fordelen var åbenlys, når jeg blandede mig med folk, fik jeg en meget klar fornemmelse af deres følelser.

Popularitet

Stimmungsbericht

De tyske tropper var nu ude af drift. De engelske soldater var kun dukket op i en meget beskeden målestok, og nogen af os kørte i bil. På den tid en seværdighed, en attraktion, mange unge havde aldrig siddet i en bil. På ingen måde skal jeg analysere grundene til vor popularitet hos de unge damer, man kan ligefrem tale om, at vi blev jagtet.

Der var prestige i at nedlægge frihedskæmpere – især dem med bil.

En sabotør med bil var noget specielt. Man blev gang på gang forbløffet over den snedighed, de utroligt fikse tilfældigheder, der gjorde, at man faldt i armene på bedårende dejligheder.

Det var tider, men der var jo grænser for, hvad man kunne overkomme. At man kunne nøjes med en gang fladlus, og at man ikke reddede sig en «dårlig», skyldes måske heldet eller Vorherre.

Fra en midlertidig overnatning kommer jeg ned på gaden, herlig sommormorgen, iført shorts og skjorte.

En ølkusk siger til sin kollega, da jeg passerer:

«Det er Fanden edeme godt gjort. Se, ham, der går derovre, det er en Hipomand. Det svin går bare frit rundt».

«Hvor ved du det fra?» spørger jeg.

«Han er min nabo, og ikke nok med det, jeg så ham stå inde ved Ø.K. i fuld uniform, dengang Ø.K. brændte.»

«Godt», siger jeg, «hvis jeg går over og arresterer ham, kan du så være ude på Skolen ved Sundet om en halv times tid og afgive forklaring?»

«Sagtens, jeg skal nok være der, men hvordan vil du få ham til at makke ret, han er sku farlig».

Nu hev jeg en 7,65 er op af baglommen og et armbind.

«Jeg tror han vil opføre sig pænt, og gør han ikke det, ja så er der vel kun at hjælpe ham til et bedre liv hinsides».

Hipomanden spadserede med en yngre dame.

Han prøvede lidt småfiduserier, men blev ret hurtigt overbevist om, at jeg med temmelig stor fornøjelse ville plukke ham.

Han kom op ad en væg, hun protesterede. Hun nægtede at lægge tasken på jorden, så var der kun fysisk overtalelse tilbage.

Også hun blev tavs.

Han blev nu kropsvisiteret, og mit natlige bekendtskab havde åbenbart observeret det lille optrin fra vinduet, hun kom til undsætning. Hun blev bedt om at undersøge tasken og kropsvisitere kvinden. Tasken blev leveret tilbage og vi fortsatte vor hyggelige spadseretur til skolen, hvor fatter lå med sit kompagni A. 6, som han var chef for.

«Dav! Nå, knægt! Hvad har du på hjerte?»

«Jo, jeg hører, at du går og keder dig. Jeg har en Hipomand med til dig, så har du lidt at lege med».

«Åh, hold op knægt».

Han troede ikke et sekund på mig, men i det samme drejer ølvognen ind. *«Her har du vidnerne,*

Jeg synes, du skal begynde med dem, men vi må nok have folk til at passe på fyren. Han skulle nødig smutte».

Damen var begyndt at fatte lidt af spillet; hun begyndte at bedyre sin uskyld; havde hun dog bare vidst osv. Det kunne man så tro på, eller lade være.

Krigsforbryderjagt

Stimmungsbericht

Med et hold engelske militære politifolk skulle vi forsøge at finde krigsforbrydere. Englænderne havde været gennem hele krigen, var vi desillusionerede, var de det ikke mindre. De havde ingen ide om, hvad det gik ud på, havde ingen forkundskaber af nogen art i det tyske sprog og var alt andet lige kun interesseret i damer, sprut, sortbørs og i hurtigst muligt at komme hjem.

De havde fået nok af krigen.

Første sted, vi landede, var på en skole, hvor man havde kombineret flygtningelejr og lazaret. Chefen var en utrolig arrogant officer af prøjsertypen. Som modstandsmand eksisterede jeg ikke.

Han kunne Haagerkonventionen, englændernes rang havde han straks affotograferet, den var ikke imponerende og da de ikke kunne forstå ham, måtte jeg oversætte.

Han talte ned til dem. Jeg gik lidt afsides med de engelske politiso-ldater og oversatte hans uforskammetheder.

De havde samme opfattelse af fyren som jeg. De blev endnu mere sure, og da jeg foreslog, at en af dem sammen med nogle af mine folk skulle arrestere ham og forsøge at tabe ham ned ad trapperne, syntes de, at det var en strålende idé.

Jeg meddelte fyren, at han var under arrest, mistænkt for krigsforbrydelser, og at han skulle følge med folkene. Han protesterede gudskelov vildt og voldsomt i nogle sekunder, foretog nogle bevægelser, som vi med største glæde opfattede som voldelige trusler.

Jeg råbte, så alle kunne høre det:

«Han slår på os, han overfalder os».

Der var ligefrem konkurrence mellem englænderne og os for at komme først og give ham nogle velfortjente dask.

Han blev kropsvisiteret, hans skuffer i skrivebordet undersøgt, en pistol, masser af smøger m.m. dukkede op.

Bukseknapper og livrem blev fjernet, og mine drenge forstod budskabet, selvfølgelig, ville de «hjælpe» ham ned ad trapperne.

Hyl, skrigen skrål – stilhed;

han var gledet på trappen. Den næstkommanderende blev hentet frem, han var en noget anden type, han havde lært lektien, han skulle under ingen omstændigheder spille herremand, den tid var forbi.

Nogle af gutterne kommer op, og jeg er ikke i tvivl, noget er helt galt. I en aflåst garage har de fundet adskillige lig og masser af amputerede lemmer, ben og arme i dynger.

I sommervarmen havde der udviklet sig al mulig råddenskab med sværme af spyfluer og en ulidelig stank.

Jeg spurgte den engelske officer, om han havde muligheder for at gøre noget ved dette?

Han overlod det til mig. Tyskeren spurgte jeg nu:

«Hvad har De af uddannelse?» Jo, han var læge, men den øverstbefalende var officer.

«Hvordan kan du lade dette passere? I er jo et risikomoment, ikke bare for jer selv, men også for os danskere».

Det var han da godt klar over. Han havde så sent som dagen før protesteret kraftigt, da bossen med våbenmagt havde afvist civile danske myndigheder, som ville foretage et skøn over deres situation; men både han og de var blevet afvist. Bossen havde endda brugt de bevæbnede vagter til at smide die dummen Dänen heraus.

Når bossen havde talt til os, som han gjorde, skyldtes det nok, at han troede, vi var en forlængelse af det første besøg.

«Men, sluttede han, det I har set indtil nu, er for intet at regne mod det, I kan se på lazarettets sygestuer, det er slemt».

Vi havde tilkaldt flere af vore folk, og de lå nu i en jernring om hele skolen. Dette skulle undersøges til bunds, ingen måtte smutte. Her må jeg lige indskyde, at straks ved vor ankomst havde vi afvæbnet alle vagterne med den venlige bemærkning, at der er ingen grund til at slæbe på den kanon her, krigen er forbi også for dig. Ingen protesterede.

Jeg bad den næstkommanderende sammenkalde de andre læger, og hvad de havde af ledende sygeplejersker.

Da de var samlet, spurgte jeg lige ud, om de var indforstået med, at jeg tilkaldte danske sundhedsmyndigheder for at inspicere, da jeg anså stedet for en trussel mod os danske.

«Vil I samarbejde og rette jer efter de danske myndigheder?»

Her vaklede de, men nu kom lægen ind og sagde til det tyske personale:

«Ligegyldigt hvad der sker, kan det kun være til det bedre for vore patienter, jeg anbefaler, at vi gør det».

Det germanske skrigeri var afløst af saglighed og fornuft.

Englænderne kedede sig, og på mit forslag startede de en undersøgelse af samtlige mænd mellem 15 og 65 år for tatoveringer med mere. Jeg havde pr. telefon kontaktet danske myndigheder og blev kørt rundt i systemerne, men da alle, jeg kontaktede, havde mulighed for at ringe tilbage, varede det mindre end en time, før et hold læger var på pletten.

To af dem havde været der dagen før og havde på deres vej i dag mødt officeren, som nu var anbragt op ad en væg med to vagter foran sig. Arrogancen var borte den forsvinder nemlig ligefremt proportionalt med forsøgene på at holde bukserne på plads.

Embedslægen spørger nu:

«Hvad har I gjort ved den øverstbefalende?»

«Ingenting», sagde jeg, «han er arresteret mistænkt og sigtet for at have begået krigsforbrydelser, men han gik helt amok og overfaldt os. Desværre gled han på trappen. Jeg tror ikke, han er mere medtaget end, at han kan blive indlagt her».

«Han er forvandlet», sagde embedslægen. «Ikke nok», sagde jeg.

De danske læger forlangte, at vi eskorterede dem, og vi gik en hurtig runde. Føj for Satan, det var den værste svinesti, jeg har været i. Der stank, af død, af råddenskab.

Soldater lå med frygtelige pinsler, smertestillende medicin havde man ikke haft i måneder, operationer var udført uden bedøvelse. Bandager havde man ikke, lårstumper var omviklet med toiletpapir, gennemvædet af blod og materie. Jeg kaldte en oversygeplejerske hen.

«Hvorfor passer I ikke jeres arbejde? Man kan da ikke lade folk ligge sådan». Jeg krænkede hendes faglige ære, hendes stolthed.

Hun var vred. «Må jeg svare som jeg vil»? «Naturligvis». «Har De unge mand, prøvet at skifte en forbindelse af papir, der er groet ind i såret»? «Nej!» «Ved De, hvilke smerter man påfører patienten»? «Nej!»

«Ved De noget om risici for, at infektionerne skal brede sig, når man åbner betændte sår»? «Nej»! Så kender De også mit svar, vi gør alt for at hjælpe disse stakler, men vi har bare ingen muligheder».

Jeg var sat godt og grundigt på plads.

Embedslægen brød ind,

«Skal jeg forstå det således, at tyskerne nu vil samarbejde med os og udføre de instruktioner, vi giver dem»?

Svaret var et klart ja, fra alle de tilstedeværende. Mindre end to timer efter vor ankomst rullede det ene danske hold ind efter det andet. Tyskerne blev sat til det grove, men de gjorde alle deres yderste for at rense ud i pestbulen. Embedslægen ville have, vi skulle blive, men jeg afslog og bad om afløsning og at frihedskæmpere overtog bevogtningen.

Udbyttet af SS-folk var magert – 6 stykker.

På vor vej ud, spørger oversygeplejersken, som jeg godt kunne lide, selv om hun havde været noget hård ved mig:

«Hvad gør I med øverst?»

«Vi tager ham med os».

«Hvis han kommer her tilbage, går det hele i stå igen, han er helt umulig», siger hun.

«Ærlig talt, så ved jeg ikke, hvad jeg kan, hvad jeg må gøre, skal vi drukne ham? Måske får han en ordre om at gå herfra og hjem».

«Det vil blive en god tur for ham, smilte hun, især uden seler og livrem».

Hun havde set meget, men dette lille beskidte trick så hun her for første gang og det muntrede hende op i en barsk hverdag.

Jeg gav hende mit ord på, at bossen ikke vendte tilbage til hende; det løfte holdt jeg, men hvordan? Også det har jeg glemt.